

BÖLÜM 17

HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİK BAKIM DAVRANIŞLARINA YÖNELİK ALGILARININ BELİRLENMESİ: ÜNİVERSİTE HASTANESİ ÖRNEĞİ

Emel TOR ¹

Belkız KIZILTAN ²

GİRİŞ

Bakım kavramı insanlık tarihi kadar eski olup, günümüze kadar farklı şekillerde tanımlanmış ve çok boyutlu bir olgu olarak ele alınmıştır. Bu çok boyutluluk, bakımın öznel, etik ve ilişkisel yönler gibi çeşitli bileşenleri içermesinden kaynaklanmaktadır (1). Türk Dil Kurumu'na göre bakım, “bakma işi, bir şeyin iyi gelişmesi ve iyi bir durumda kalması için verilen emek” olarak tanımlanmakta; ayrıca “birinin beslenme, giyinme gibi gereksinimlerini üstlenmek ve sağlamak” anlamına da gelmektedir. İngilizce’de “care” kavramı, isim olarak ilgi, dikkat, özen; sıfat olarak ilgili, sevecen; fiil olarak ise bakım vermek, önemsemek ve ilgilenmek gibi anlamlara gelmektedir. Benzer şekilde, “nurse” sözcüğü hem isim hem fiil olarak kullanıldığında, hastalara bakım veren uzman kişi ya da bakım sağlamak, ilgilenmek anlamlarına gelmektedir (1,2).

Hemşirelikte bakım, yalnızca fiziksel ihtiyaçların karşılanması değil; aynı zamanda sempati, saygı, özveri, motivasyon, iletişim, bilgi ve bireysel yaklaşımla bütünleşmiş bir süreçtir. Hemşirelerin bakım algısı, görev yaptıkları birime göre değişkenlik göstermektedir. Örneğin, yoğun bakım hemşireleri bakım kavramını fiziksel ve duygusal ihtiyaçların bir bütün olarak karşılanması şeklinde tanımlamaktadır (2). Bu bağlamda hemşirelik bakımı bireyselleştirilmiş bir yaklaşım gerektirmekte; bireyin genel sağlık durumu, kişisel özellikleri, kapasitesi ve karar verme becerisi dikkate alınarak planlanmaktadır (3).

¹ Uzm. Hemşire, Karadeniz Teknik Üniversitesi Farabi Hastanesi, emelweb@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-4362-0803

² Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim AD., belkiz.kiziltan@sbu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2044-623X

bilgiyi yeterli bulan ve hasta bakımına verilen önemi yüksek değerlendiren hemşirelerin BDÖ toplam ve alt boyut puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bu sonuçlar, hemşirelerin bakım davranışlarının bireysel tercihler, mesleki motivasyon ve iş doyumunu gibi faktörlerle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, hemşirelerin mesleki gelişimlerini destekleyen, iş doyumlarını artıran ve bakım süreçlerine aktif katılımı teşvik eden uygulamaların bakım davranışlarının güçlendirilmesinde önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Gül Ş. Bakım kavramı ışığında hemşirelik bakımı ve etkileyen faktörler. *ACU Sağlık Bil Derg.* 2019;10(2):129-34.
2. Öner Altuok H, Şengün F, Üstün B. Bakım: kavram analizi. *DEU Hemşirelik Yüksek Okulu ED.* 2011;4(3):137-40.
3. Toru F. Hemşirelik uygulamalarının kilit noktası: bireyselleştirilmiş bakım. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bil Fakültesi Derg.* 2020;4(1):46-59.
4. Bayındır SK, Biçer S. Holistik hemşirelik bakımı. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bil Fakültesi Derg.* 2019;4(1):25-9.
5. Erenoğlu R, Can R, Tambağ H. Hemşirelik bakım davranışları ve bakım davranışları ile ilgili faktörler; Doğumevi örneği. *Sağlık ve Toplum.* 2019;29(1):79-88.
6. Gülpınar N, Başkaya S, Yeşilbudak Z, et al. İnfertilite tedavisi sırasında kadınların algıladıkları bakım davranışları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Derg.* 2019;16:21-6.
7. Birimoğlu C, Ayaz S. Hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışlarını algılamaları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Derg.* 2015;2(3):40-8.
8. Çolak Okumuş D, Uğur E. Hemşirelerin duygusal zeka düzeylerinin bakım davranışlarına etkisi. *ACU Sağlık Bil Derg.* 2017;(2):104-9.
9. İnce S, Bingöl S. Acil serviste çalışan hemşirelerin hemşirelik bakım algıları. *J Hacettepe Univ Fac Nurs.* 2020;7(1):23-30.
10. Tekin V. Yoğun bakım hemşirelerinin bakım kavramı algısı [yüksek lisans tezi]. Malatya: İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2017.
11. Berberoğlu BK, Çalışır H. Pediatrik yoğun bakım ünitesinde yatan hastalarda deliryumun tanılanması ve hemşirelik yönetimi. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Derg.* 2020;3(3):233-43.
12. Cengiz Z, Yıldırım H, Kömürkara S. Hemşirelerde kendini gerçekleştirme, palyatif bakıma yönelik tutum ve davranışları nasıl etkiler? *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO Derg.* 2020;8(3):578-89.
13. Türk G, Adana F, Erol F, et al. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçme nedenleri ile bakım davranışları algısı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bil Derg.* 2018;7(3):1-10.
14. Gül Ş, Arslan S. Bir hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin hemşirelik bakım davranışları algısının belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bil Derg.* 2021;12(2):432-8.
15. Uslu Y. Simülasyona Dayalı Öğrenmenin Değerlendirilmesi Ölçeği: Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Derg.* 2020;17(Ek Sayı):53-61.
16. Boz İ, Kol E. Yoğun bakım hemşireliğinde bakım davranışları üzerine bir literatür derleme. *Yoğun Bakım Hemşireliği Derg.* 2020;24(1):32-8.
17. Kersu Ö, Boğa SM, Köşgeroğlu N, et al. Cerrahi servislerinde yatan hastaların hemşirelik bakım kalitesi algılamaları ile memnuniyet durumları. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Derg.* 2020;17(1):32-9.

18. Berberoğlu BK, Çalışır H. Serebral Palsili bir çocuğun Orem Öz-Bakım Eksikliği Kuramı'na göre hemşirelik bakımı: Olgu sunumu. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bil Fakültesi Derg.* 2020;4(2):154-67.
19. Lafcı D, Yıldız E, Toru F, et al. Kanser hastalarında bakım yükü ve bakım verenlere etkisi. *Sağlık Akademisyenleri Derg.* 2020;7(2):105-13.
20. Pajnkihar M, Kocbek P, Musović K, et al. An international cross-cultural study of nursing students' perceptions of caring. *Nurse Educ Today.* 2020;84:104214.
21. Létourneau D, Goudreau J, Cara C. Humanistic caring, a nursing competency: Modelling a metamorphosis from students to accomplished nurses. *Scand J Caring Sci.* 2021;35(1):196-207.
22. Englund H, Basler J, Mott J. Is the concept of caring a barrier to gender diversity in nursing? *Nurse Educ.* 2021;46(1):5-7.
23. McCloskey R, Yetman L, Stewart C, et al. Changes in nursing students' knowledge, attitudes and interest in caring for older adults: A longitudinal cohort study. *Nurse Educ Pract.* 2020;44:102760.
24. Allari RS, Atout M, Hasan AAH. The value of caring behavior and its impact on students' self-efficacy: Perceptions of undergraduate nursing students. *Nurs Forum.* 2020;55(2):259-66.
25. Wei H, Corbett RW, Ray J, et al. A culture of caring: the essence of healthcare interprofessional collaboration. *J Interprof Care.* 2020;34(3):324-31.
26. Davis RK, Grobbel C, Mallette C, et al. Social justice as an expression of caring through holistic admissions in a nursing program: A proposed conceptual model. *Nurs Forum.* 2020;55(4):723-9.
27. Sharma SK, Nuttall C, Kalyani V, et al. Clinical nursing care guidance for management of patient with COVID-19. *J Pak Med Assoc.* 2020;70(5):118-23.
28. Christopher R, de Tantillo L, Watson J. Academic caring pedagogy, presence, and Communitas in nursing education during the COVID-19 pandemic. *Nurs Outlook.* 2020;68(6):822-9.
29. Kızılırmak H. Yoğun bakım hemşirelerinin fiziksel tespit uygulamaları ile bakım davranışları arasındaki ilişki [yüksek lisans tezi]. Aydın: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2022.
30. Altın İ. Hemşirelerin bakım kavramına ilişkin metafor algıları ve bakım davranışları [yüksek lisans tezi]. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi-Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2019.
31. Wolf ZR, Giardino ER, Osborne PA, et al. Dimensions of Nurse Caring. *Image J Nurs Sch.* 1994;26(2):107-11.
32. Wu Y, Larrabee JH, Putman HP. Caring Behaviors Inventory: a Reduction of the 42-Item Instrument. *Nurs Res.* 2006;55(1):18-25.
33. Kurşun Ş, Kanan N. Bakım Davranışları Ölçeği-24'ün Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bil Derg.* 2012;15(4):229-35.
34. Yürün Y. Hastanede çalışan hemşirelerin hasta bakım davranışlarının belirlenmesi [yüksek lisans tezi]. Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2015.
35. Cerit B, Coşkun S. Hasta ve hemşirelerin hemşirelik bakım kalitesine ilişkin algıları. *Türk J Clin Lab.* 2018;9(2):103-9.
36. Ünlü Ş. Hemşirelerin merhamet düzeyi ve bakım davranışları ile ilişkili faktörler ve merhametin bakım davranışına etkisi [yüksek lisans tezi]. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi; 2023.
37. Kurşun Ş. Genel cerrahi servisinde hasta ve hemşireler tarafından hemşirelik bakım kalitesinin algılanması [doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2010.
38. Lafcı D, Canlı F. X ve Y Kuşağındaki Hemşirelerin Bakım Davranış Özellikleri ve Mesleğe Bağlılıklarının Değerlendirilmesi. *Sağlık Akademisyenleri Derg.* 2023;10(2):254-67. doi:10.52880/sagakaderg.1240879.
39. Green A. Caring behaviors as perceived by nurse practitioners. *J Am Acad Nurse Pract.* 2004;16(7):283-90.
40. Erol F. Hemşirelerin bakım davranışları ve mesleki profesyonel tutumları [yüksek lisans tezi]. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2016.

41. Göğüş F. Cerrahi hastaların ve cerrahi hemşirelerinin bakım davranışı değerlendirmelerinin karşılaştırılması [yüksek lisans tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2016.
42. Kılıç M. Cerrahi girişim geçiren hastalar ile aynı hastalara bakım veren hemşirelerin hemşirelik bakımı algılarının karşılaştırılması [yüksek lisans tezi]. Adana: Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2014.
43. Erickson RJ, Grove WJC. Why Emotions Matter: Age, Agitation and Burnout Among Registered Nurses. *Online J Issues Nurs.* 2008;13:1-13.
44. Lea A, Watson R, Deary IJ. Caring in nursing: a multivariate analysis. *J Adv Nurs.* 1998;28(3):662-71.
45. Von Essen L, Sjöden P. The importance of nurse caring behaviors as perceived by Swedish hospital patients and nursing staff. *Int J Nurs Stud.* 2003;40:487-97.